

Tweede graad	Derde graad Algemene economie	Derde graad Bedrijfswetenschappen
<p>Thema 1: De kern van ondernemen</p> <p><i>Welke activiteiten vinden in een onderneming plaats?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de productiefactoren natuur, arbeid en kapitaal. - het begrip toegevoegde waarde. - het verband tussen toegevoegde waarde en het begrip welvaart. <p><i>Wat produceert een onderneming?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de werking van het marktmechanisme op de productmarkt. - De rol van de marktprijs bij de ruiltransacties. <p><i>Welke motieven zetten mensen ertoe aan te ondernemen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - motieven die mensen aanzetten tot ondernemen in profit en non-profit ondernemingen. 	<p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn.</p> <p>6.2. Determinanten van economische groei: kapitaal, arbeid en technologie.</p> <p>Thema 5: Het bbp als welvaartsindicator van een land.</p> <p>5.1. Het begrip bbp 5.2. Berekeningswijzen van het bbp 5.2.2. De inkomensbenadering 5.2.3. De productiebenadering</p> <p>5.4. tekortkomingen van het bbp als welvaartsindicator</p> <p>Thema 1: Competitieve markten.</p> <p>1.1. De prijsvorming op competitieve markten. 1.1.1. Vraag, aanbod en prijsvorming op competitieve markten. 1.1.5. De signaal- en coördinatiefunctie van het prijsmechanisme.</p>	<p>Thema 2: Ondernemen is toegevoegde waarde creëren.</p> <p>2.1. Wat is toegevoegde waarde? 2.1.1. Het begrip toegevoegde waarde. 2.1.2. Middelen om toegevoegde waarde te creëren: productiefactoren. 2.1.3. Afleiding van de toegevoegde waarde vanuit de resultatenrekening.</p> <p>Thema 1: Ondernemen is visie ontwikkelen.</p> <p>1.1. Op welke vragen moet het ondernemingsplan een antwoord geven? 1.1.1. Opdrachtverklaring, doelstellingen,</p>

<p><i>Aan wie is de onderneming verantwoording verschuldigd?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ondernemingen met een sociale verantwoordelijkheid ten opzichte van alle stakeholders. 		<p>waardecharter.</p> <p>1.1.2. keuze van de strategie.</p> <p>Thema 4: Ondernemen is toegevoegde waarde verdelen.</p> <p>4.1. het concept continuïteit en zijn belang.</p> <p>4.2. Vergelijking verdeling in een shareholders- en een stakeholdersmodel (sociale verantwoordelijkheid, ecologische verantwoordelijkheid,...)</p> <p>Thema 5: Ondernemen is prestaties evalueren.</p> <p>5.1. De balanced scorecard: beoordeling van de ondernemingsprestaties.</p> <p>5.2. De sociaal-ethische audit.</p>
---	--	--

<p>Thema 2: Werken in de onderneming.</p> <p><i>Waarom werken mensen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - motieven die mensen aanzetten tot werken. - onderscheid loonarbeid en zelfstandige arbeid. <p><i>Wat bepaalt het loon?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de werking van het marktmechanisme op de arbeidsmarkt. - verklaringsgronden voor loonverschillen bij gelijkaardige functies. <p><i>Hoe worden de afspraken tussen werkgever en werknemer vastgelegd?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - rechten en plichten van de werkgever en de werknemer. - de rol van de werkgevers- en de werknemersorganisaties bij het afsluiten van arbeidsovereenkomsten en bij andere kwesties van sociale en maatschappelijke aard. <p><i>Hoe kan de onderneming de productiviteit en de tevredenheid van de werknemers verhogen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - het begrip arbeidsproductiviteit. - binnen de onderneming kan de productiviteit van de werknemers verhogen. - het belang van een productiviteitsstijging vanuit ondernemings- en 	<p>Thema 1: competitieve markten.</p> <p>1.1. Prijsvorming op competitieve markten.</p> <p>1.1.1. Vraag, aanbod en prijsvorming op competitieve markten.</p> <p>.</p> <p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn.</p> <p>6.2.2. Arbeid</p> <p>6.2.2.2. De kwaliteit van arbeid</p>	<p>Thema 3: Ondernemen is samenwerken.</p> <p>3.3. Inspraakorganen op ondernemingsvlak, op sectorieel, nationaal en internationaal niveau.</p>
--	--	---

<p>werknemersperspectief</p> <ul style="list-style-type: none"> - motiveren van het personeel. <p><i>Is er een tekort of een overschot op de arbeidsmarkt?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - oorzaken en gevolgen van werkloosheid. - werkgelegenheidsbeleid ter bestrijding van de werkloosheid. - een situatie van werkloosheid op de globale arbeidsmarkt kan samengaan met krapte op bepaalde deelmarkten. <p><i>Welke verschuivingen doen zich voor op de arbeidsmarkt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - verschuivingen op de arbeidsmarkt. 	<p>Thema 6: Ontwikkeling van het bbp op lange termijn.</p> <p>6.2.2. Arbeid</p> <p>6.2.2.1. Indicatoren van arbeidsmarktparticipatie (hier kunnen eventueel verschillende vormen van werkloosheid besproken worden</p> <p>6.3.2. Het scholen van de beroepsbevolking</p> <p>Thema 9: Economische fluctuaties.</p> <p>9.1.3. werkloosheid, inflatie en intrestvoeten tijdens de conjunctuurfasen.</p> <p>Thema 6: Ontwikkeling van het bbp op lange termijn.</p> <p>6.2.2.2. De kwaliteit van arbeid.</p>	<p>Thema 3: Ondernemen is samenwerken.</p> <p>3.4. Werknemersparticipatie</p> <p>Thema 5: Ondernemen is prestaties evalueren.</p> <p>5.1. De balance scorcard</p> <p>5.1.3. Personeelsperspectief</p>
--	--	---

<p>Thema 3: Ondernemen is risico's nemen en beheersen.</p> <p><i>Wanneer is een onderneming succesvol?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de onderneming is succesvol als ze erin slaagt haar doelstellingen te bereiken. - winst als het verschil tussen opbrengsten en kosten - de marketingmix (product, prijs, promotie, plaats) - effecten van de keuzes met betrekking tot de marketingmix zijn bepalend voor de door de onderneming gemaakte kosten. <p><i>Kunnen ondernemingen het resultaat plannen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - het ondernemingsplan - break-even grafiek en break-even afzet - het ondernemingsbudget - de invloed van het conjunctuurverloop op het ondernemingsgebeuren. <p><i>Waar haalt de onderneming haar geld vandaan?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de belangrijkste financieringsbronnen - ondernemingsvormen - vennootschapsvormen 	<p>Thema 9: Economische fluctuaties.</p> <p>9.1. De conjunctuur</p> <p>9.1.2. De conjunctuurfasen</p>	<p>Thema 5: Ondernemen is prestaties evalueren.</p> <p>5.1.1. Financieel perspectief.</p> <p>Thema 2: Ondernemen is toegevoegde waarde creëren.</p> <p>2.2. Tegen welke prijs verkopen</p> <p>2.2.1. Prijsbepalende elementen en prijsstrategieën</p> <p>2.2.2. Hoe kan men de kosten beheersen?</p> <p>Thema 1: Ondernemen is visie ontwikkelen.</p> <p>1.2.1. Verwachte omzet</p> <p>1.2.2. Verwachte kosten</p> <p>2.2.1. Prijsbepalende elementen en prijsstrategieën.</p> <p>1.2.3. Financieringsbehoeften (opstellen budget)</p> <p>Thema 5: Ondernemen is prestaties evalueren.</p> <p>5.3. Het budget als controle-instrument van de ondernemingsdoelstellingen.</p> <p>Thema 1: Ondernemen is visie ontwikkelen.</p> <p>1.2.4. Hoe geraakt de onderneming aan de nodige financiële middelen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - eigen vermogen en vreemd vermogen - ondernemingsvorm en de gevolgen van de
---	--	--

<p><i>Hoe kunnen de prestaties van een onderneming opgevolgd worden?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - de balans - de resultatenrekening - de liquiditeit, de solvabiliteit en de rendabiliteit van de onderneming. - interpretatie van deze kengetallen - de beperkingen van de boekhoudkundige staten voor het doen van uitspraken m.b.t. de toekomstige ontwikkeling van de onderneming. <p><i>Hoe ontstaan de balans en de resultatenrekening?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ondernemingsactiviteiten boekhoudkundig verwerken. - de balans na bestemming van het ondernemingsresultaat. 		<p>gemaakte keuzes.</p> <p>Thema 5: Ondernemen is prestaties evalueren.</p> <p>5.1.1. Financieel perspectief</p> <p>5.1.2. Klantenperspectief</p> <p>5.1.3. Personeelsperspectief</p> <p>5.1.4. Innovatieperspectief</p> <p>5.2. De sociaal-ethische audit</p>
---	--	--

<p>Thema 4: Kleine en grote ondernemingen <i>Is er een optimale ondernemingsgrootte?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - verschil vaste en variabele kosten. - totale, gemiddelde en marginale kosten. - de uitbreiding van de productie in de korte periode. - maximale winst bij marginale kosten gelijk aan marginale opbrengsten. - de optimale productiegrootte. - stopzetten van de productie als de prijs lager wordt dan de gemiddelde variabele kosten. 	<p>Thema 1: Competitieve markt 1.1. Prijsvorming op de competitieve markt en/of</p> <p>Thema 3: Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markt 3.1.2. De prijsvorming bij monopolie</p> <p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn. 6.2.2.1. Indicatoren van arbeidsmarktparticipatie</p> <p>Thema 3: Niet competitieve en onvolkomen competitieve markt 3.1. Monopolie 3.2. Monopolistische concurrentie</p> <p>Thema 1: Competitieve markt 1.2. Prijsvorming op de competitieve markt en/of</p> <p>Thema 3: Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markt 3.1.2.3. de optimale afzet, de prijs en de winst van de monopolist. 3.2.2. Verklaring van de prijsvorming bij oligopolie met behulp van de speltheorie 3.3. Het welvaartsverlies bij monopolistische situaties.</p> <p>Thema 3: Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markt 3.1.2.2. Evolutie van de totale, gemiddelde en marginale kosten van de monopolist. (afleiding aanbodcurve)</p>	
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - de uitbreiding van de productie in de lange periode. - de gemiddelde totale kostencurve in de lange periode. - toenemende, afnemende en constante schaalopbrengsten. <p><i>Hoe groeien ondernemingen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - groeistrategieën van ondernemingen. <p><i>Waarom controleert de overheid ondernemingen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - het actueel overheidsingrijpen in onvolkomen marktsituaties. 	<p>Thema 9: Economische fluctuaties Potentieel bbp</p> <p>Thema 8: Internationale economische betrekkingen.</p> <p>Thema 1: Competitieve markten 1.2. Overheidsinterventies op competitieve markt 1.2.1. Prijsreglementering 1.2.1.1. Effecten van maximum- en minimumprijszetting 1.2.1.2. het welvaartsverlies bij prijsreglementering 1.2.2. Productiequota 1.2.3. belastingen en subsidies</p> <p>Thema 2: Externe effecten en publieke goederen 2.2. Publieke goederen 2.2.2. de verantwoording voor het verschaffen van publieke goederen door de overheid.</p> <p>Thema 3: Niet-competitieve en onvolkomen competitieve markten. 3.4. Het antitrustbeleid</p>	
--	---	--

<p>Thema 5: Producteren voor de wereldmarkt. <i>Wat zet ondernemingen aan tot internationale handel?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - motieven voor ondernemingen om zich op de internationale markt te begeven. <p><i>Waarom zetten ondernemingen vestigingen op in andere landen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - motieven voor ondernemingen om zich in andere landen te vestigen. - <p><i>Hebben landen baat bij de vestiging van buitenlandse ondernemingen?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - voor- en nadelen voor het gastland van de aanwezigheid van buitenlandse ondernemingen. <p><i>Stimuleert de overheid de internationale handel?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - motieven voor de overheid om de internationale handel te belemmeren. <ul style="list-style-type: none"> - de rol van de Europese Unie en van de WTO bij de vrijmaking van de internationale handel. 	<p>Thema 8: Internationale economische betrekkingen.</p> <p>8.1. Verklaring voor internationale handelstransacties.</p> <p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn.</p> <p>6.2.1.2. De rol van het buitenlands sparen bij de kapitaalvorming.</p> <p>Thema 8: Internationale economische betrekkingen</p> <p>8.2. Handelsbelemmeringen</p> <p>8.2.1. Argumenten voor handelsbelemmeringen</p> <p>8.2.2. Vormen van handelsbelemmeringen</p> <p>8.2.3. De afbouw van de handelsbelemmeringen</p> <p>8.2.3.1. Multilaterale ondernemingen en de rol van de WTO</p> <p>8.2.3.2. Regionale handelszones</p> <p>8.3. De prijs van internationale transacties: de nominale en reële ruilvoet.</p> <p>8.3.1.1. Vlottende wisselkoersen</p> <p>8.3.1.2. Stabiele wisselkoersen</p> <p>8.3.1.3. Voor- en nadelen van beide wisselkoerssystemen</p>	<p>Thema 2: Ondernemen is toegevoegde waarde creëren.</p> <p>2.2.2. Hoe kan men de kosten beheersen? Investeringsbeslissingen b. Schaalvergroting (uitbreidingsinvesteringen)</p>
---	--	---

--	--	--

<p>Thema 6: Groei en welvaart. <i>Is economische groei wenselijk?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - positieve aspecten aan economische groei. <p><i>Hoe komt economische groei tot stand?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - factoren van economische groei. <p><i>Hoe wordt economische groei gemeten?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - het bruto binnenlands product (bbp) als indicator van groei. - de menselijke ontwikkelingsindicator van de UNO als een betere indicator om de levenskwaliteiten in de verschillende landen met elkaar te vergelijken. <p><i>Kan de economie blijven groeien?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - negatieve aspecten van economische groei. - externe kosten - maatregelen voor duurzame groei. <p><i>Deelt iedereen in gelijke mate in de vruchten van de economische groei?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ongelijke inkomensverdeling. - de welvaartsongelijkheid in de wereld. <p><i>Welke rol kan de overheid spelen?</i></p>	<p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn. 6.2. Determinanten van economische groei, kapitaal, arbeid, technologie.</p> <p>Thema 5: Het bbp als welvaartsindicator van een land.</p> <p>Thema 9: Economische fluctuaties. 9.1. Conjunctuur 9.1.1. Begrip</p> <p>Thema 2: Externe effecten en publieke goederen. 2.1. Externe effecten. 2.1.1. Positieve en negatieve externe effecten 2.1.2. Oplossingen bij negatieve externe effecten</p> <p>Thema 4: Inkomensvorming, inkomensongelijkheid, armoede en herverdeling. 4.1. De inkomensverdeling en de meting van de inkomensongelijkheid: de Lorenz-curve 4.2. oorzaken van inkomensongelijkheid</p> <p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn. 6.1. Internationale vergelijking van economische groei.</p>	
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - de overheid treedt corrigerend op. - de overheid die een maatschappelijk ongewenste graad van inkomensongelijkheid corrigeert. 	<p>Thema 6: De ontwikkeling van het bbp op lange termijn. 6.4. Overheidsmaatregelen ter bevordering van de economische groei.</p> <p>Thema 4: Inkomensvorming, inkomensongelijkheid, armoede en herverdeling. 4.3. Instrumenten van inkomensverdeling. 4.3.1. De personenbelasting 4.3.2. Sociale zekerheid</p>	
<p>Epiloog <i>Welk gedrag wordt van de ondernemingen verwacht?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - het begrip verantwoord ondernemerschap 		<p>Thema 4: Ondernemen is toegevoegde waarde verdelen. 4.2. Vergelijking verdeling in een share-en stakeholdersmodel (sociale verantwoordelijkheid, ecologische verantwoordelijkheid,...)</p>